บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ที่ผู้คนทั่วทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน ไม่จำกัดเวลาและระยะทาง และเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีทางการสื่อสารเหล่านี้ ภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ดังจะเห็นได้จากทั้งรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่กระจายเสียงและแพร่ภาพไปทั่วโลกส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษในการเผยแพร่ นอกจากนี้ หนังสือ ตำรา เอกสาร และนิตยสารต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยี มักจะใช้ภาษาอังกฤษในการจัดพิมพ์ จากการรายงานของพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ไมโครซอฟท์ เอนคาร์ทา (Microsoft Encarta World English Dictionary cited in The Nation, 2000: 1) ระบุว่า แปดสิบเปอร์เซ็นของข้อมูลที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ และ โฮมเพจทั่วโลกอีกจำนวนแปดสิบห้าเปอร์เซ็นนั้นเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่หนึ่งในการติดต่อกันทางอินเตอร์เน็ทและเว็บไซต์ นอกจากนี้ มีผู้คนถึง 375 ล้านคนทั่วโลกที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง และอีกจำนวน 375 ล้านคนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (The Nation, 2001: 1) ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้เรียนภาษาอังกฤษทั้งในฐานะภาษาที่สอง หรือในฐานะภาษาต่างประเทศ เพื่อที่จะสามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลทั่วโลกได้ และยังเป็นสื่อในการค้นคว้าหาความรู้ และทำความเข้าใจความคิด ทัศนคติและวัฒนธรรมของชนชาติอื่นอีกด้วย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประเทศไทย ทั้งในด้านธุรกิจการค้า การท่องเที่ยวและการศึกษาทุกแขนงวิชา ความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษจึงเป็นที่ต้องการของบุคคลในหลายสาขาอาชีพ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ จิราภา วิทยาภิรัตน์ และ เฉลิมศรี ปรีชาพานิช (2535: บทคัดย่อ) ที่สำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาและการประกอบอาชีพในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังในการใช้ภาษาอังกฤษสูง ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับงานวิจัยของพรรณมาศ แสงนาค (2536: บทคัดย่อ) ที่สำรวจความต้องการใช้ภาษา

อังกฤษของนักเรียนนายร้อย นายทหารที่จบการศึกษาไปแล้ว และอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนนายร้อย พบว่า นักเรียนนายร้อย นายทหารและอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษมีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และต้องการนำความรู้ทางภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด ดังนั้น จะเห็นว่า ภาษาอังกฤษมีความจำเป็น มีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของสังคมโดยทั่วไป

ในบรรดาทักษะทั้งสี่ คือ ทักษะฟัง ทักษะพูด ทักษะอ่าน และทักษะเขียนนั้น ทักษะพูด เป็นพื้นฐานของภาษาทุกภาษา ไม่ว่ามนุษย์จะทำกิจกรรมใด ๆ ในการดำเนินชีวิต ก็จะติดต่อสื่อสารกันโดยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้แล้ว ผู้ที่ต้องการจะเรียนรู้ภาษาส่วนใหญ่มักต้องการใช้ภาษาในการพูดมากกว่าการใช้ภาษาในทักษะอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ นภาเพ็ญ สุดใจ (2536: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของสถานประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และพนักงานที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 เป็นวุฒิสุดท้าย พบว่า ทักษะภาษาอังกฤษที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุดคือทักษะพูด และ พนักงานในธุรกิจท่องเที่ยวที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเป็นวุฒิสุดท้าย ต้องการทักษะพูดในการทำงานมากที่สุด แม้แต่ในสถาบันการศึกษาเองที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ยังมีความต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะการพูดมากกว่าทักษะอื่น ดังรายงานผลการวิจัยของแคมป์เบล และคณะ (Campbell and others, 1983: 41) ที่ศึกษาสถาบันการศึกษาถึง 12 ประเทศ ที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ พบว่า สถาบันการศึกษาจากประเทศเหล่านั้นต้องการให้นักศึกษามีความสามารถในทักษะการพูดและการฟังมากกว่าการอ่านและการเขียน จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าทักษะการพูดมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะผู้ที่พูดได้ย่อมสามารถฟังผู้อื่นพูดได้เข้าใจ และจะช่วยให้การอ่านและการเขียนง่ายขึ้นด้วย

ความสามารถในการพูดนั้น สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532: 54) มีความเห็นว่าเป็นลักษณะที่ผู้พูดจะต้องถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นรหัสของภาษา หรือเป็นคำพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากจะใช้การเน้นหนักในคำ ระดับเสียงสูงต่ำในประโยคเพื่อความหมายด้วยแล้ว ผู้พูดยังแสดงถึงวัฒนธรรมและสถานภาพของผู้พูดด้วย คือแสดงจุดมุ่งหมายในการพูดว่า ตนต้องการจะพูดอะไร พูดกับใคร พูดที่ไหน และพูดอย่างไร ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์

ศิธร แสงธนู และ คิด พงศทัต (2514: 3) กล่าวถึงความสามารถที่จำเป็นสำหรับทักษะการพูดสรุปได้ว่า ในการที่จะมีทักษะในการพูดที่ดีนั้น นอกจากผู้พูดจะต้องมีความสามารถในการออกเสียง เรียบเรียงคำพูดให้ถูกต้องตามไวยากรณ์ทางภาษา และพูดคล่องแคล่วด้วยความเร็วปกติแล้ว ผู้พูดยังต้องสามารถพูดได้เหมาะกับสถานการณ์ ความนิยมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา จึงจะทำให้การพูดนั้นถูกต้อง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมกับภาษาเป็นของคู่กัน บราวน์ (Brown, 1994 cited in Jiang : 2000: 328) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของภาษากับวัฒนธรรมว่า "ภาษากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม" นักสังคมศาสตร์บางคนเชื่อว่า วัฒนธรรมจะอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีภาษา ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม และภาษาได้รับอิทธิพลและมีรูปร่างขึ้นมาได้จากวัฒนธรรม ทั้งสองอย่างนี้สอดประสานกันอย่างเหนียวแน่น แครมสช์, โธมัส, ไบแรม , มอร์แกน และ คอร์ดีส (Kramsch, 1993; Thomas, 1983;Byram, Morgan, 1994; and Kordes, 1991 cited in Hinkel , 1999: 2 - 7) มีความเห็นพ้องกันว่า เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ผู้เรียนภาษาต่างประเทศจึงจำเป็นจะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ที่ผู้พูดต้องมีความรู้ทั้งตัวภาษา ระบบการออกเสียงที่ถูกต้อง และการนำภาษามาใช้ให้ถูกกาละเทศะ และสถานการณ์ จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นประสบผลสำเร็จได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียนอาจพูดภาษาอังกฤษได้ไม่ดีถ้าปราศจากการทำความเข้าใจเนื้อหาทางวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ ดังนั้น การเรียนรู้และการทำความเข้าใจวัฒนรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนภาษา ซึ่งจะช่วยให้สถานการณ์ในการสื่อสารทางการพูดนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง ราบรื่น และเหมาะสม

จากงานวิจัยของทศพร สุวรรณชาติ (2529: บทคัดย่อ) ที่เปรียบเทียบสัมฤทธิผลทางการเรียนภาษาอังกฤษและทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอดแทรก และไม่สอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิผลในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้สอดแทรกเนื้อหาทางวัฒนธรรม และทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาดีขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จะเห็นว่า เนื้อหาวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนภาษาอังกฤษ และยังช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อวัฒนธรรมภาษาอังกฤษอีกด้วย

ไทเลอร์ (Tylor cited in Wallace, 1970: 6) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรม หมายถึง องค์รวมที่สลับซับซ้อนของสังคมได้แก่ ความรู้ ความคิด ศิลปะ ศีลธรรมจรรยา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถทุกสาขา และลักษณะนิสัยที่มนุษย์ได้รับสืบทอดมา ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม"

โรบินสัน (Robinson, 1985: 7) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" จากผู้สอนภาษาและวัฒนธรรม จากคำตอบที่ได้นั้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรมหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ

1. ผลผลิตทางวัฒนธรรม (Cultural Products) ได้แก่ วรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน ศิลปะ ดนตรี และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ
2. ความรู้สึกนึกคิด (Ideas) ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณี
3. พฤติกรรม (Behaviours) ได้แก่ การปฏิบัติตน ลักษณะนิสัย การแต่งกาย อาหาร และการใช้เวลาว่าง เป็นต้น

จันทร์ทรงกลด คชเสนี (Chansongklod Gajaseni, 199_: 1) กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึงความรู้สึกนึกคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี งานฝีมือ ศิลปะ และเครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มสังคมหนึ่งๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม ของชุมชนหรือหมู่ชนหนึ่ง ๆ ที่รวมกันอยู่ และสืบทอดต่อมาถึงชนรุ่นหลัง

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532: 34) กล่าวถึงวัฒนธรรมภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศควรได้ทำความเข้าใจควบคู่ไปกับการเรียนภาษาว่า ประกอบด้วย 6 หมวด ได้แก่

1. การสนทนาในชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำ การตอบรับและตอบปฏิเสธคำเชิญ การขอโทษ การโทรศัพท์ การสมัครงานและการทำงานเป็นต้น

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ค่านิยมของครอบครัวและสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันของครอบครัว การมีนัดการแต่งงาน และการศึกษา เป็นต้น

3. ประเพณีและการเฉลิมฉลองในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันวาเลนไทน์ วันฮาโลวีน วันขอบคุณพระเจ้า วันคริสต์มาส วันระลึกถึงบุคคลและสถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

3. อาหารและเครื่องนุ่งห่ม เช่น อาหารมื้อต่าง ๆ มารยาทในการรับประทานอาหาร การใช้เครื่องนุ่งห่มสำหรับฤดูกาลต่าง ๆ เป็นต้น

4. การใช้เวลาว่าง เช่น การสันทนาการและการกีฬา งานอดิเรก การเดินทาง เป็นต้น

5. การแสดงออกโดยไม่ใช้คำพูด เช่น น้ำเสียง ความรู้สึก ทัศนคติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาไทยได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาแล้วก็ตาม ก็ยังพบว่าทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการพูดและการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษยังไม่ถึงระดับที่ดีมากนัก ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างงานวิจัยของกาญจนา จงอุตส่าห์ (2530: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับที่ 1 คือขั้นทักษะกลไกเท่านั้น ซึ่งเป็นระดับเริ่มต้นของพฤติกรรมการพูดตามการจัดระดับของ วาเลตต์ และดิสสิก (Valette and Disick, 1981: 52) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุลีรัตน์ ภัทรานนท์ (2532: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความสามารถในการพูดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในขั้นที่ 1 คือขั้นทักษะกลไก ซึ่งถือว่าเป็นระดับต่ำที่สุดเช่นเดียวกัน แม้กระทั่งในระดับอุดมศึกษา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็เป็นปัญหาเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการวิจัยของจิราภา วิทยาภิรัตน์ และ และเฉลิมศรี ปรีชาพาณิช (2535: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ทักษะการพูดและการฟังของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง อยู่ในระดับต่ำ

ในด้านความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษนั้น จากรายงานการวิจัยของจารุมาลย์ ตรีมาศ (2538: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ในเขตกรุงเทพฯ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2537 มีความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูด

ภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในระดับอุดมศึกษาก็ยังพบว่า นิสิตนักศึกษายังมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษยังไม่อยู่เกณฑ์ดี ดังจะเห็นได้จากการวิจัยของรติกร สิริสถิต (2536: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความรู้ด้านวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และนักศึกษาจากวิทยาลัยครู พบว่า นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีความรู้ด้านวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

การไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการพูด ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับต้นในการสื่อสาร และการไม่สามารถทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมาเป็นเวลานานและนักเรียนเริ่มเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาแล้วก็ตาม อาจมีปัจจัยมาจากตัวแปรทางสังคมวัฒนธรรมของนักเรียนนักศึกษาไทยเอง จาโคโบวิทส์ (Jakobovits, 1971: 114 – 115) กล่าวว่า "นอกจากปัจจัยทางการสอนที่มีผลต่อการเรียนภาษาแล้ว ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural factors) ก็เป็นสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนภาษาที่สองไม่ประสบความสำเร็จ" การที่ผู้เรียนภาษาที่มีความรู้สึกจงรักภักดีต่อชาติหรือสังคมของตน และมีความเหนียวแน่นต่อลักษณะทางวัฒนธรรมร่วมของคนในสังคมนั้น อาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้วัฒนธรรมและความสามารถในการพูดภาษาต่างประเทศได้ ดังที่ กิลส์ และไบร์น (Giles and Bym, 1982 cited in Brumfit, 1984: 33 – 35) ได้สำรวจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนและการเรียนรู้ภาษา สรุปได้ว่า ผู้เรียนภาษาที่สองมักจะไม่ประสบสำเร็จในการเรียนภาษา เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ ได้แก่ การมีเอกลักษณ์ในกลุ่มตนเองที่มั่นคงเหนียวแน่น การมีภาษาเป็นสัญลักษณ์ร่วมกันที่สำคัญของสมาชิกของกลุ่ม ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจากนอกกลุ่ม การยอมรับความสำคัญของกลุ่มตนเองสูง การยอมรับขอบเขตของกลุ่มตนอย่างเหนียวแน่น และมีความรู้สึกถูกลดความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติตนลง เมื่อต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ลักษณะทางวัฒนธรรม (cultural traits) ของผู้เรียน อาจส่งผลต่อการเรียนภาษาต่างประเทศได้

ออตโตเบียง (Otterbein, 1977: 243) กล่าวถึง ลักษณะทางวัฒนธรรมว่า (cultural traits) หมายถึง "วิถีการดำเนินชีวิตทุกแง่มุมของมนุษย์ อันประกอบด้วย ลักษณะทางพฤติกรรม ลักษณะนิสัย และวิถีปฏิบัติ ของคนในสังคมเดียวกัน" พจนานุกรมทางอินเทอร์เน็ท (http://www.google.com) ได้ให้ความหมายของลักษณะทางวัฒนธรรมไว้ว่า "ลักษณะทางวัฒนธรรม (cultural traits) หมายถึงวัตถุสิ่งของ การประดิษฐ์คิดค้น ระบบความเชื่อ ลักษณะนิสัย และทัศนคติต่าง ๆ ของคนในสังคมหนึ่ง ๆ"

นักมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยหลายคน ได้แก่ เบเนดิกท์ (Benedict, 1934) โมล (Mole, 1973) เบอช (Boesch, 1982) มัลเดอร์ (Mulder, 1990) ยี และ กอร์ดอน (Yee and Gordon, 1995) ซัลลิแวน และ ทรงพร ตาเจริญสุข (O'Sullivan and Songphorn Tajaroensuk, 1997) ประณีต สุขอุดม (2513) เฉลิม จันทร์ปฐมพงศ์ และคณะ (2520) เติมศักดิ์ สุวรรณประเทศ (2521) สุพัตรา สุภาพ (2523) วีระ อำพันสุข (2526) ยศ สันตสมบัติ (2527) ณัจฉลดา พิชิตบัญชาการ (2520) ประเสริฐ แย้มกลิ่นฟุ้ง (2529) รัชนีกร เศรษโฐ (2532) สนิท สมัครการ (2533) กรรณิการ์ อักษรกุล สุขเกษม (2534) งามพิศ สัตย์สงวน (2538) และ เสาวภา ไพทยาวัฒน์ (2538) ได้กล่าวถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของคนไทยไว้หลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

1. เชื่อโชคลาง หัวโบราณ
2. รักอิสระและความเป็นไท
3. พึ่งตนเอง
4. เฉื่อยชาและไม่กระตือรือร้น
5. ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. อดทนอดกลั้น
7. ประนีประนอม ยืดหยุ่น
8. มักน้อย พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
9. สุภาพอ่อนน้อม
10. รักความสนุกสนาน
11. เป็นมิตร
12. ชอบความโอ่อ่า
13. เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

14. ยึดถืออำนาจ
15. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจกว้าง
16. กตัญญู
17. ขาดลักษณะผู้นำ
18. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
19. รักพวกพ้อง
20. ขาดระเบียบวินัย
21. ขาดความรับผิดชอบ
22. ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
23. ไม่กล้าตัดสินใจ
24. มักน้อย สันโดษ
25. เก็บความรู้สึกเก่ง
26. ใจเย็น
27. มีความเกรงใจ
28. รักสงบ
29. ขี้อาย
30. ชอบผัดผ่อน
31. เกียจคร้าน
32. ไม่ตรงเวลา
33. ให้อภัยง่าย
34. ยิ้มเสมอ
35. สอดรู้สอดเห็น
36. ลืมง่าย
37. ขี้เล่น
38. ตัดสินใจด้วยความรู้สึกมากกว่าเหตุผล
39. ชอบต่อรอง
40. เก็บความรู้สึกได้ดี
41. อิจฉา ขี้สงสัย

ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยดังกล่าวมาข้างต้นนี้ มีลักษณะหลายประการที่อาจเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการแสดงออกทางการพูดภาษาอังกฤษ และก่อให้เกิดความยุ่งยากในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะที่จะนำมาซึ่งความไม่กล้ามีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือคนแปลกหน้า ในที่นี้หมายรวมถึงชาวต่างชาติที่พูดภาษาอังกฤษ ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยเหล่านั้นประกอบด้วย ความสุภาพเรียบร้อย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเกรงใจ เคารพเชื่อฟัง และชอบอยู่เป็นกลุ่ม และรักพวกพ้อง ไฮเนโนย่า และ แก็ตบอนตัน (Hinenoya and Gatbonton, 2000: 225 – 240) กล่าวว่า "บุคคลที่มีลักษณะค่อนข้างไปในทางเก็บตัว (introvert) เหล่านี้ มักพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการพบปะพูดคุยและทำความรู้จักกับคนต่างชาติ ยังผลให้พลาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้ทักษะการพูด และแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันโดยตรงกับเจ้าของภาษา" ดังนั้น การที่คนไทยมีลักษณะทางวัฒนธรรมของตน อาจส่งผลต่อความสามารถในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษได้

เนลสัน (Nelson, 1993: 54-08B) ทำการศึกษาเรื่อง "การปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในการเรียนระดับมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอเมริกันและการแสดงออกทางอารมณ์และจิตวิทยาของนักศึกษาชาวจีนต่อประสบการณ์การใช้ชีวิตประจำวัน" จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอเมริกันและการปรับตัวทางด้านอารมณ์และจิตวิทยาของนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาอยู่ในประเทศอเมริกา เครื่องมือที่ใช้คือเครื่องมือวัดความเข้าใจวัฒนธรรมอเมริกันที่จัดทำให้เพื่อนักศึกษาชาวจีนโดยเฉพาะ เป็นการบรรยายถึงความแตกต่างของสองวัฒนธรรมโดยแบ่งเป็นตอน ๆ และแต่ละตอนจะวัดความเข้าใจพฤติกรรมการแสดงออกของคนในสังคม ส่วนเครื่องมือวัดการปรับตัวทางด้านจิตวิทยานั้นใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา (Symptom Checklist-90-R) และเครื่องมือวัดความพึงพอใจ (SCL-99-R) โดยแปลเป็นภาษาจีนและแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มั่นใจว่าเหมาะสมกับนักศึกษาชาวจีน เครื่องมือที่สองคือเครื่องมือวัดการปรับตัวทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบความรู้วัฒนธรรมอเมริกันนั้น นักศึกษาชาวอเมริกันมีคะแนนความรู้วัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาชาวจีน และคะแนนความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอเมริกันของนักศึกษาชาวจีนสัมพันธ์กับคะแนนความวิตกกังวล และผลจากการตรวจสอบทางจิตวิทยา (SCL-90-R) พบว่า ลักษณะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีผลต่อ

การทำความเข้าใจวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตของชาวอเมริกัน และประชาชนชาวอเมริกัน โดยที่ จาโคโบวิทส์ (Jakobovits, 1971: 114 – 115) และ กิลส์ และ ไบร์น (Giles and Byrn, 1982 cited in Brumfit, 1984: 33 – 35) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า "การมีลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติพันธ์ของตนเอง การจงรักภักดีต่อวัฒนธรรมของตน รวมถึงการยอมรับความเป็นกลุ่มสังคมของตนสูงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาและทำความเข้าวัฒนธรรมของสังคมอื่น หรือกลุ่มชนอื่น อันเนื่องจากการหวั่นเกรงว่า จะถูกลดความเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มตนลง"

จึงอาจกล่าวได้ว่า การรับรู้หรือการยอมรับลักษณะทางวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ ความคิด และวิถีปฏิบัติของชาติของตนอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษและมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาภาษาอังกฤษได้ สำหรับในประเทศไทยนั้น มีการวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง แรงจูงใจด้านอื่น ๆ และทัศนคติของผู้เรียนต่อภาษาเป้าหมาย ส่วนการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมของตนเอง กับความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษนั้น ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาค้นคว้ามาก่อน นอกจากนี้ สังคมไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนที่แตกต่างไปจากปริบทของสังคมประเทศอื่น ตัวอย่างเช่น คนไทยมีลักษณะรักความสนุกสนาน สุภาพอ่อนน้อม รักพวกพ้อง มีความเกรงใจ และรักอิสระและความเป็นไท เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย กับความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ ศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ทั้งนี้เพราะ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาเหล่านี้ จะเป็นกลุ่มหนึ่งที่ต้องนำความรู้ด้านการพูดภาษาอังกฤษ และการมีปฏิสัมพันธ์กับชาวต่างชาติมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำงาน ดังตัวอย่างที่เห็นได้จากข้อกำหนดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543:40) ที่ได้ระบุความสามารถด้านภาษาต่างประเทศของผู้ที่จะทำหน้าที่มัคคุเทศก์ภาษาอังกฤษไว้ว่า ต้องมีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษทั้งทางด้านความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างของภาษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารด้วยการพูดบรรยาย อธิบาย การให้คำแนะนำต่าง ๆ การถามและการตอบคำถาม การมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวในโอกาสต่าง ๆ ตามมารยาทที่เหมาะสม รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับคำร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการทำงาน เป็นคะแนนรวมถึง 80 % ความรู้ความสามารถด้านการพูดภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ และการทำ

ความเข้าใจกับวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่องานในวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะ บุคลากรที่ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น เป็นผู้ที่ต้องพบปะพูดคุย ให้คำแนะนำ อธิบาย เสนอแนะ และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารด้วยเช่นกัน ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ในการทำความเข้าใจลักษณะทางวัฒนธรรมของผู้เรียน และพัฒนารูปแบบการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับลักษณะทางวัฒนธรรมของนักเรียนนักศึกษาไทย รวมทั้ง ส่งเสริมวิธีการเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย ความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย และความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สมมติฐานการวิจัย

เนลสัน (Nelson, 1993: 54-08B) ทำการศึกษาเรื่อง "การปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในการเรียนระดับมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอเมริกันและการแสดงออกทางอารมณ์และจิตวิทยาของนักศึกษาชาวจีนต่อประสบการณ์การใช้ชีวิตประจำวัน" จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอเมริกันและการปรับตัวทางด้านอารมณ์และจิตวิทยาของนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาอยู่ในประเทศอเมริกา เครื่องมือที่ใช้คือเครื่องมือวัดความเข้าใจวัฒนธรรมอเมริกันที่ [illegible]

ทำให้เพื่อนักศึกษาชาวจีนโดยเฉพาะ เป็นการบรรยายถึงความแตกต่างของสองวัฒนธรรมโดยแบ่งเป็นตอน ๆ และแต่ละตอนจะวัดความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมการแสดงออกของคนในสังคม ส่วนเครื่องมือวัดการปรับตัวทางด้านจิตวิทยานั้นใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา (Symptom Checklist-90-R) และเครื่องมือวัดความพึงพอใจ (SCL-99-R) โดยแปลเป็นภาษาจีนและแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มั่นใจว่าเหมาะสมกับนักศึกษาชาวจีน เครื่องมือที่สองคือเครื่องมือวัดการปรับตัวทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบความรู้วัฒนธรรมอเมริกันนั้น นักศึกษาชาวอเมริกันมีคะแนนความรู้วัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาชาวจีน และคะแนนความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอเมริกันของนักศึกษาชาวจีนสัมพันธ์กับคะแนนความวิตกกังวล และผลจากการตรวจสอบทางจิตวิทยา (SCL-90-R) พบว่า ลักษณะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีผลในทางลบต่อการทำความเข้าใจวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตของชาวอเมริกัน และประชาชนชาวอเมริกัน

ไฮเนโนยา และ แก็ตบอนตัน (Hinenoya and Gatbonton, 2000: 225 - 240) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับความเป็นชาตินิยม และการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น รวมถึงความเชื่อและค่านิยมต่อการเรียนภาษาและสุภาษิตของคนญี่ปุ่น กับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวญี่ปุ่นที่ไปใช้ชีวิต และศึกษาในเมืองมอนทรีล ประเทศแคนาดา พบว่า การรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น ความเชื่อ และค่านิยมแบบญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของคนญี่ปุ่นในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยในครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. การรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย มีความสัมพันธ์กับความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ ศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในทางลบ

2. การรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ ศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในทางลบ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ ศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ การรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนักศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

งานวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆที่อาจมีอิทธิพลต่อความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของประชากร เช่น เพศ วัย ระดับสติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทย หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาว่าตนเองมีลักษณะบุคลิกภาพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัย วิถีการดำเนินชีวิต ทัศนคติ และความเชื่อซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ที่ได้เรียนรู้มาจากประสบการณ์การเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งแตกต่างจากสังคมอื่น โดยที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไทย จะมีแบบแผน หรือวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน เช่น รักอิสระและความเป็นไท รักความสนุกสนาน สุภาพอ่อนน้อม เป็นมิตร รักพวกพ้อง มีความเกรงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส รักความสงบ และมีความรับผิดชอบ โดยวัดได้จากการประมาณค่าในการทำแบบสอบถามการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ความเข้าใจวัฒนธรรมชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันของชนชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ประชาชนในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษในการวิจัยครั้งนี้วัดได้จากคะแนนในการทำแบบสอบวัดความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งครอบคลุมความเข้าใจเกี่ยวกับการสนทนาในชีวิตประจำวัน ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติ การดำเนินชีวิตและค่านิยมต่าง ๆ และความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่ใช้คำพูด

3. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถในการใช้องค์ประกอบของภาษาและการสื่อสารด้วยคำพูดภาษาอังกฤษให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยที่ความสามารถในการพูดนั้นประกอบด้วย ความถูกต้องทางด้านภาษา (accuracy) และความคล่องแคล่วในการพูด (fluency) ความสามารถนี้วัดได้จากคะแนนในการทำแบบสอบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์การประเมินการทดสอบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของอิสราเอล (Israeli Exam cited in Ur, 1996: 135)

4. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ ศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในการนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนที่อาจส่งผลต่อความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนนักศึกษาไทยโดยทั่วไป

2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูสอนภาษาอังกฤษในการปรับปรุงกระบวนการสอนทักษะการพูด โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เหมาะสม และให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงพื้นฐานทางสังคม และการรับรู้ลักษณะทางวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไปของนักเรียนนักศึกษา

3. เป็นแนวทางในการวิจัยหาสาเหตุอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษและความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนนักศึกษา